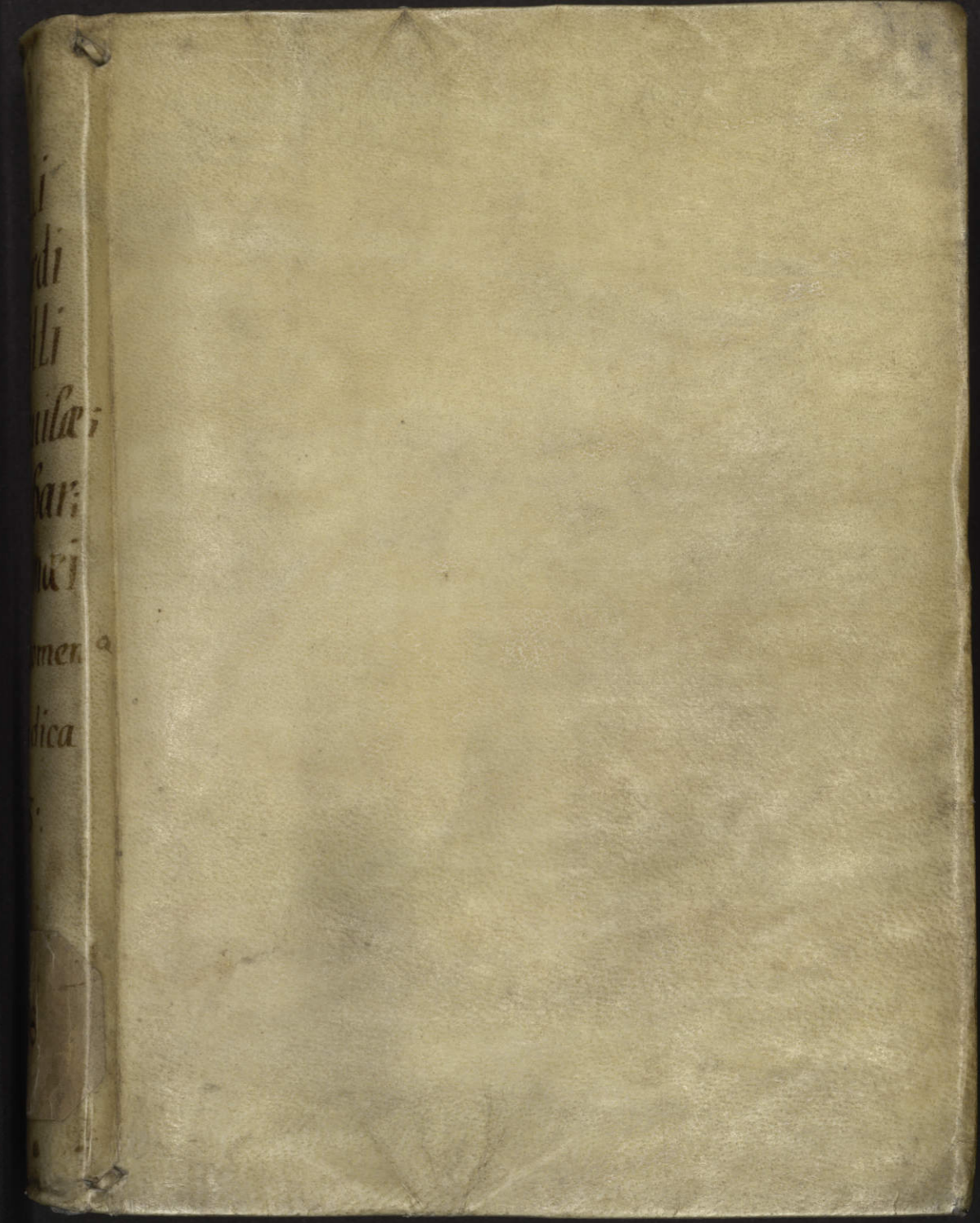
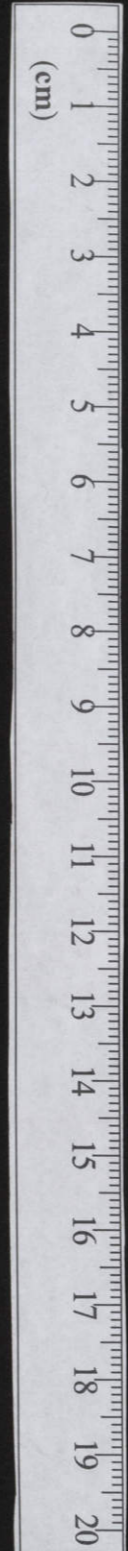

colorchecker CLASSIC

xrite

*di
li
ula;
sar;
ni
men
tica*

Apollini
Circardi
Rouilli
Mattenila
Camban
Stolomun
Prolegomen
Iuridica

8.

9726

i
di
li
ula;
bar;
uci
men
lica

N^o ~~24079~~

XV. Siècle. N^o

~~24079~~

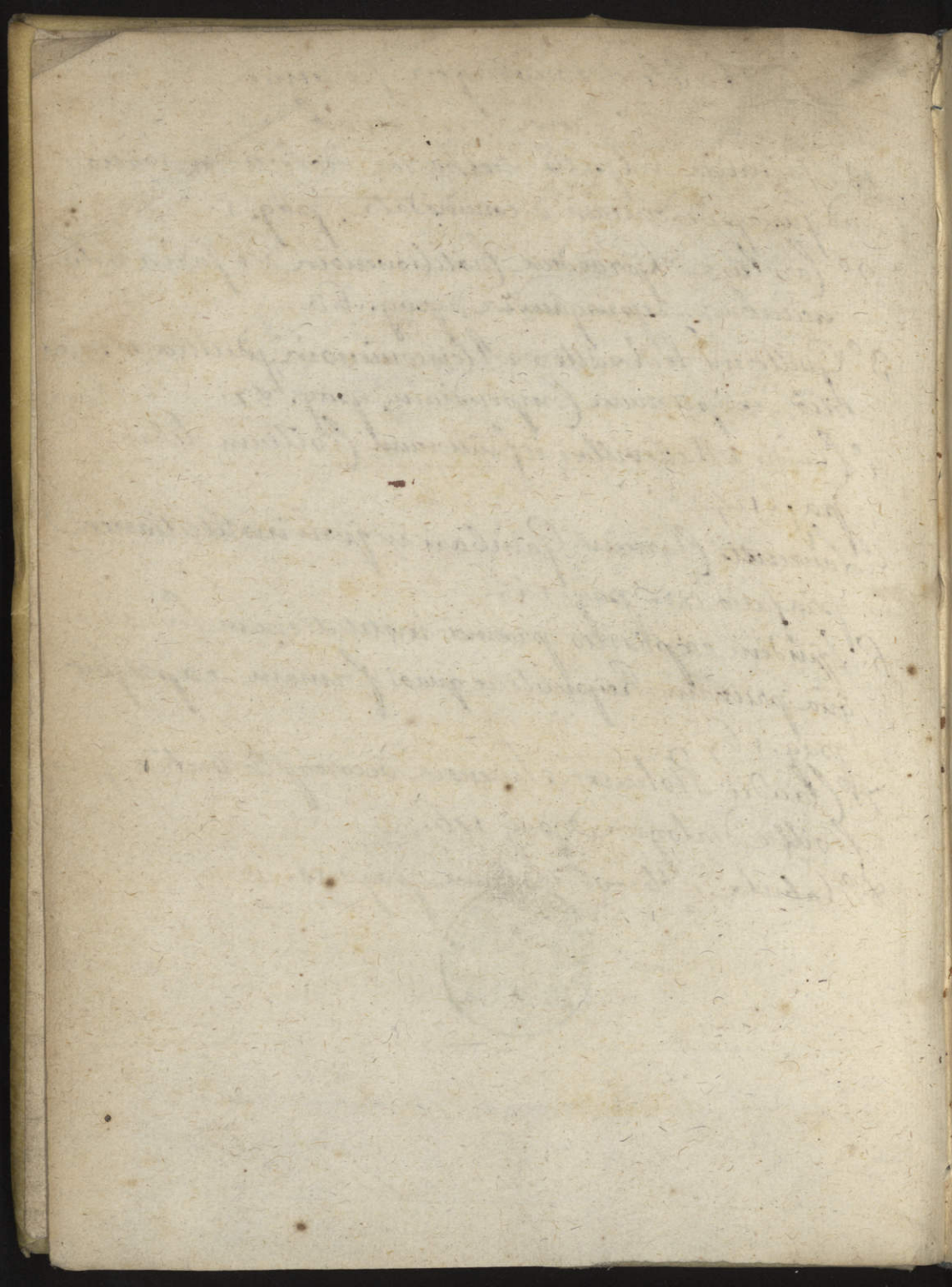
726

La dernière pièce seule
est incurable.

Table des ouvrages contenus
dans ce Recueil

- 1.º Joann. Apelli methodica dialectica ratio
ad juris prudentiam accommodata. pag. 1.
- 2.º Carolus Girardus Justilienensis de Juris volu-
minibus repurgandis. pag. 63.
- 3.º Guillelmi le Rouille Alenconensis juris et iuris-
-tutis descriptionum Compendium. pag. 47.
- 4.º Claudii Mallevillai definitionum Civilium liber
pag. 125.
- 5.º Laurentii Claricini Gambari in juris institutiones
præfatio &c. pag. 145.
- 6.º Ejusdem expositio præmii institutionum Civilium
qua primam Reipublicæ quasi formam expressit
pag. 165.
- 7.º Claudii Stolemaei Senensis de corruptis verbis; juris
Civilis dialogus. pag. 176.
- 8.º Tabula abbreviatarum pag. 190.

125
4°

CLAVDII MAL-
LEVILLÆI DEFINITIO-
NUM CIVILIVMLIBER.

Victurus genium debet habere liber.

PARISIIS M. D. LIII.
Apud Guil. Morelium.

GLAVDII MAL

LEVISSA DEFINITIO

NAM CIVILIVM LIBER

Vigintagenium debet habere liber

PARISIIS M. D. LIII.

Apud Gul. Moretum.

CLAVDII MALLEVILLÆI

Definitionum ciuiliū Liber.

Pacia continētis terræ peragrarē & maris periculofas nauigationes inire qui cōcupiscūt, hi ne in cursu ipso subsistāt & ad cæteras itineris molestias viarum errore vagihæreant, & deficiāt: animo prius notatas & descriptas quasque regiones habere solent. Idque in cæteris rebus sagaci solertique naturæ ars adiuncta, facile perfecit. Nam vt ceteros omittam artifices *νεωτεροι* terræ situm, vni uerfi formam, partes, habitationes, populorum locorumque nomina, perspicuo ordine oculis subiecerunt. Geometræ ad innumeras figurarum varietates, paucissimas rerum vulgo notarum definitiones explicarunt: Dialectici ad infinitam rerum multitudinem comprehendendam locos excogitarunt: Iurisprudentiæ id vnum obest, quod ars vulgo non esse creditur. Artes enim certis præceptis suisque finibus circumscriptæ sunt. Iurisprudentia ob orientibus & emergentibus perpetuo negotijs, nullis quasi doctrine metis & repagulis contineri potest: tamque late diffusa, quam hominum vsus forensisque contentiones exigunt. Sed si quis ad fontes animum intendere, non riuulos consectari velit, certa quedam in Iure præcepta animaduertet, quorum cognitione breuique ac dilucida definitione eam disciplinã consequatur. Hanc operam maximarum grauissimã-

IVRIS CIVILIS

rúmque disputationum capita, quasi in tabella proponentes iurisprudentiæ studiosis præstitimus.

DE IVRIS PARTIBVS.

Philosophiæ moralis pars est politicæ, cuius tota vis in prudentia iuris cernitur: huius finis est iustitia. subiectum autem siue id circa quod iurisprudētia versatur, ius est.

Iustitia est constans & perpetua voluntas ius suum cuique tribuens.

Iurisprudentia est diuinarum atque humanarum rerum notitia, iusti atque iniusti scientia.

Ius est ars boni & æqui.

Publicum ius est quod ad statum rei Romanæ spectat.

Priuatum est quod ad singulorum vtilitatem.

Ius naturale est quod natura omnia animalia docuit.

Ius gentium quo gentes humanæ vtuntur.

Ius ciuile est quod ex legibus, plebiscitis, senatusconsultis, decretis principū, auctoritate prudentum venit.

Lex est quod populus Romanus senatorio magistratu interrogante, veluti consule, constituebat.

Plebiscitum est quod plebs plebeio magistratu interrogante, veluti tribuno, constituebat.

Senatusconsultum est quod senatus iubet atque constituit. vel hoc modo.

Quod quisque populus ipse sibi ius constituit, id ipsius proprium ciuitatis est: vocaturq; ius ciuile, quasi

ius proprium ipsius ciuitatis.

Quod verò naturalis ratio inter omnes homines cōstituit, id apud omnes populos peræque custoditur, vocaturque ius gentium, quasi quo iure omnes gentes vtuntur.

Ius prætorium quod prætores introduxerunt adiuuandi vel supplendi vel corrigendi iuris ciuilibus gratia.

Lex est commune præceptum, virorum prudentium cōsultum, delictorum quæ sponte vel ignorantia contrahuntur coercitio, communis reipub. sponsio.

Ius singulare est quod contra tenorem rationis propter aliquam vtilitatem auctoritate constituentium introductum est.

DE PERSONIS AC REBUS.

Libertas est naturalis facultas eius quod cuique face re libet, nisi si quid vi aut iure prohibetur.

Seruitus est constitutio iuris gentium qua quis domino alieno contra naturam subijcitur.

Libertini sunt qui ex iusta seruitute manumissi sunt.

Adoptio est actus legitimus naturam imitans, ad eorum qui liberos non habent solatium inuentus.

Corporales sunt res quæ tangi possunt, veluti fundus, homo, vestis, aurum, argentum.

Incorporales res quæ tangi non possunt, qualia sunt ea quæ in iure consistunt, sicuti hæreditas, vsusfructus obligationis quoquomodo contractæ.

6
IVRIS CIVILIS
DE MAGISTRATIBVS ET IVRIS-
DICTIONE.

Magistratus hi sunt qui in potestate aliqua sunt, ve-
lutisenator, cōsul, præfectus prætorio, præfectus vrbi,
quæstor, prætor, præfectus vigilum, proconsul & lega-
tus, præfectus augustalis, præses, procurator Cæsaris,
iuridicus, is cui mandata est iurisdictio, adfessor.

Iurisdictio est iudicis dandi licentia.

Merum imperium est habere gladij potestatem ad
animaduertendum in facinorosos homines, quod etiã
potestas appellatur.

Mixtum imperium est cui etiam iurisdictio inest,
quod in danda bonorum possessione consistit.

In ius vocare est iuris experiundi causa vocare.

Edere est copiam describendi facere, vel in libello
complecti & dare, vel dictare.

DE PACTIS, TRANSACTIONIBVS,
ET ALIIS.

Pactio est duorum pluriúmve in idem placitum &
consensus.

Conventionis verbum generale est, ad omnia perti-
nens de quibus negotij contrahendi transigendique
caussa consentiunt qui inter se agunt.

Conventiones aut ex publica causa sunt, aut priua-
ta: priuata, aut legitima est, aut iurisgentium.

Publica cōuentio est quæ fit per principem, aut quo-
ties inter se duces belli quædam paciscuntur.

Legitima conuentio quæ aliqua lege confirmatur.

Iurifgentium conuentiones quædam exceptiones, quædam actiones pariunt.

Tráfactio quasi de re dubia & lite incerta neq; finita.

Postulare est desiderium suum vel amici sui in iure, apud eum qui iurisdictioni præest, exponere, vel alteri^o desiderio contradicere.

Procurator est qui aliena negotia administrat.

Negotiorum gestorum actio vltro citróque datur.

Calumniari est falsa crimina intendere.

Vis est maioris rei impetus qui repelli non potest. vel vis est necessitas imposita contraria voluntati.

Metus est mentis trepidatio instantis vel futuri periculi caussa.

Dolus est omnis calliditas, fallacia, machinatio ad circumueniendum, fallendū, decipiendū alterū adhibita.

Capitis diminutio est prioris status mutatio.

DE IVDICIIS ET ARBITRIIS.

Arbitrium à iudicio distinguit Cicero, quòd iudicium est pecuniæ certæ, arbitrium incertæ.

Inofficiosum testamentum quod contra merita est.

Hæreditas est successio in vniuersum ius quod defunctus habuerat.

DE REI VINDICATIONE ET SERVITVTIBVS.

Rei vindicatio est actio petitionis singularū rerum.

Vfusfructus est ius alienis vtendi fruendi rebus, salua rerum substantia.

Seruitutes aut personarum sunt, vt vsus & vsusfructus: aut rerum, vt seruitutes rusticorum & urbanorum prœdiorum.

Seruitutes rusticorum prœdiorum sunt hęc, iter, actus, via, aquæductus.

Iter est ius eundi, ambulandi hominis, non etiam iumentum agendi.

Actus est ius agendi vel iumentum vel vehiculum.

Via est ius eundi, & agendi, & ambulandi.

Aquæductus est ius aquæ ducendæ.

DE PAUPERIE, INIURIA ET NOXA.

Pauperies est damnum sine iniuria facientis datum.

In lege Aquilia iniuria est damnum culpa datum etiam ab eo qui nocere noluit.

Noxales actiones sunt quę non ex contractu, sed ex noxa atque maleficio seruorũ aduersus nos instituuntur.

Noxa est ipsum corpus quod nocuit.

Noxia est ipsum maleficiũ.

DE DVPLICIBVS IVDICIIS.

Tria sunt duplicia iudicia, finium regundorum, familiæ exciscundæ, communi diuidundo. in quibus is actor est qui ad iudicium prouocauit.

Exhibere est facere in publico potestatem vt ei qui agit experiundi sit copia.

Interrogatio

Interrogatio tū necessaria est, cū in personā est actio.

Fugitiuus est qui extra domini domum fugæ causa quo se à domino celaret, mansit.

DE REBUS CREDITIS ET CONDITIONE.

Credere dicimur cuiquē rei assentimur alienam fidem sequuti, mox recepturi quid ex hoc contractu.

Rei verbum generale est.

Mutui datio appellata est ab eo quod de meo tuū fit.

Creditum à mutuo differt quā genus à specie.

Iusiurandum est affirmatio religiosa.

Condicere est denunciare his qui non ex iusta causa possident.

Conditio, multiplex, certi, causa nō sequuta, ob turpem causam, indebiti, sine causa, furtiua, ex lege, arbitraria.

Indebitum est non tantum quod omnino nō debetur: sed & quod alij debetur, si alij solvatur, aut si id quod alius debebat, alius quasi ipse debeat, soluit.

DE CONSTITUTA PECUNIA ET CAETERIS CONTRACTIBVS.

Contractus est vltro citroque obligatio, quem Græci *Quδm̄ζα* vocant, veluti emptio, venditio, locatio, conductio, societas.

Constituere est id quod alius debet se soluturum promittere.

Commodatum est gratuita permissio alicuius rei

vtendæ retento dominio.

Exercitor, est ad quæ obuentiones & reditus omnes perueniunt, siue is dominus nauis sit, siue à domino nauis per auersionem cõduxit, vel ad tẽpus, vel in perpetuũ.

Institor appellatus est ex eo quod negotio gerendo insistat.

Tributoria actio datur cum dominus in distribuendo precium mercis edicto prætoris non satisfecit.

Filius est qui ex viro & vxore eius nascitur. Huic quandiu in potestate est, pecuniam credere senatuscõsulto Macedoniano veritum est.

Peculium est quod seruus domini permisso separatũ à rebus dominicis habet, deducto inde si quid domino debetur, de quo aduersus dominũ agi potest, vt de in rem verso & quod iussu.

Fœminis intercedere SC. Velleianũ prohibuit.

Cõpẽsatio est debiti & crediti inter se contributio.

Depositũ est quod custodiendum alicui datum est.

Mãdatũ est rei gratuito susceptę officiosa præstatio.

Societas est duorum vel plurium ad quẽstum participandum communicatio.

Venditio est quoties materia in qua aliquid præstatur, mutatur & alienatur.

Conductio est quando materia in qua aliquid præstatur, in eodem statu eiusdem manet.

Actio ex ẽpto datur ẽptori, si res vẽdita nõ tradatur.

Actio ex vendito datur venditori, cui precium solutum non fuerit.

Permutatio, vnius rei per alteram mutatio.

Cùm deficiunt vulgaria & vsitata actionum nomina, præscriptis verbis agendum est. Eadem actio interdū actio in factum, interdū actio incerti appellatur.

Pignus est res quæ traditur creditori, maximè si mobilis sit.

Hypotheca est res quæ sine traditione nuda conventionione tenetur.

Redhibere est facere vt rursus habeat veditor quod habuerat: & quia in reddendo fiebat, idcirco redhibitio est appellata, quasi redditio.

Euictio est rei per anteriorem cõtractum acquisitæ vel in totum, vel in parte adiudicatio.

Fœnus siue vsura est nummorum fœtus, vel quicquid ultra sortem accipitur.

Traiectitia pecunia est quæ trans mare vehitur.

Instrumentorum nomine ea omnia accipiēda sunt, quibus causa instrui potest: & ideo tam testimonia quàm personæ instrumentorum loco habentur.

DE NVPTIIS.

Sponsalia sunt mentio & repromissio futurarum nuptiarum.

Nuptiæ sunt coniunctio maris & fœminæ, cõsortiū omnis vitæ, diuini & humani iuris cõmunicatio.

Diuortium dicitur quia in diuersas partes eunt qui distrahunt matrimonium.

Matrimonio autē soluto dos mulieri solui debet.

Impēsarum quædam sunt necessaria, quædam vtilis, quædam voluptaria.

Necessaria impensæ sunt quæ habent in se necessitatem impendendi.

Vtilis, quas maritus vtiliter fecit, rémq; meliorem vxoris fecerit.

Voluptaria quas maritus ad voluptatem fecit, & quæ species exornant.

DE TVTELIS.

Tutela est vis ac potestas in capite libero constituta ad tuendum eum qui per ætatem sua sponte se defendere nequit, iure ciuili data ac permiffa.

Tutores autem sunt qui eam vim ac potestatem habebant, exq; re ipsa nomen acceperunt.

Pupillus est qui cū impubes est, desit in patris potestate esse, aut morte aut emancipatione.

Tutela diuiditur in testamentariam, legitimam, & eam quæ à magistratu datur.

Testamentaria est quæ patris testamento defertur.

Legitima est quæ lege xij tabularū agnatis aut patronis defertur.

Sunt autē agnati qui per virilis sexus personas cognatione coniuncti sunt, quasi à patre cognati, velut frater eodem patre natus.

Datur autem à magistratu tutela, vt per prætorem in vrbe, in prouinciis per præsidem.

Suspectum tutorem remouere potest iudex.

His autem qui suis bonis superesse non possunt, vt furioso & prodigo, dantur curatores.

DE TESTAMENTIS.

Testamentum est voluntatis nostræ iusta sententia de eo quod quis post mortem suam fieri voluit.

Posthumos eos dicimus duntaxat qui post mortem parentis nascuntur.

Iniustum testamentum, vbi solennia defuerūt. Irritum, non adita hæreditate. Ruptum, cū posterius rite perfectum est.

Hæredem instituere est in locū suū statuere quem sibi post mortem velit esse hæredem.

Substitutio est secūda institutio: ea aut simplex est, aut duplex. simplex vulgaris dicitur, duplex pupillaris.

Vulgaris si mihi Lucius Titius hæres nō erit, tunc Caius Seius hæres esto.

Pupillaris, filius mihi hæres esto, si hæres non erit: siue hæres erit & intra pubertatem decesserit, tunc Caius Seius hæres mihi esto.

Conditio in institutionibus, legatis, fidei commissis, libertatibus adposita, si impleri non potest, pro nō scripta habetur.

Necessariis hæredibus abstinēdi ab hæreditate proconsul potestatem facit: seruis autem hoc non permittitur.

Codicillos facere potest qui testamentum potest facere: his tamē neq; dari neq; adimi hæreditas potest.

Legatum est delibatio hæreditatis qua testator ex eo quod vniuersum hæredis foret, alicui quid legatum velit.

Rurfus,

Legatum est quædam donatio testamento relicta.

Annuum legatum est cum in annos singulos aliquid legatur.

Legari hæc possunt, vsus, seruitus, dos, optio, vinum, fundus, peculium, pœnus, supellex, alimētum, aurum, liberatio. quæ vt legari, sic adimi & trāsferri possunt.

Semper in dubiis rebus id agendum est, vt quantumtissimo loco res sit, bona fide contracta, nisi cum aperte contra leges scriptum est.

Conditio est rei in diem aut quid aliud futurum dilatio, qua donec impleatur, legatum suspenditur.

Legata ita moderari testator debet, ne plus dodrā telegat, vt quarta ex lege Falcidia hæredi relinquatur.

Idem per senatuscōsultum Trebellianum in fideicommissis vniuersalibus constitutum est.

Cædere diem est incipere deberi.

Adita hæreditate, vel agnita bonorum possessione legatorum vel fideicommissorum caussa, satisfactio ab hærede præstanda est.

DE BONORVM POSSESSIONIBVS.

Bonorum possessio est ius persequendi retinendiq; patrimonij siue rei quæ cuiusque cum moritur, fuit.

Si tabulæ testamēti extabunt, bonorum possessiones

ex testamento dantur: vna, quæ vocatur contra tabulas: secunda, quæ dicitur secundum tabulas.

Bonorum possessio contra tabulas est quæ præteritis liberis datur.

Quam si filius emancipatus petat, æquum est vt sua bona in medium conferat.

Nō dum natis autem succurrit prætor dum vêtrem in bonorum possessionem mittit. Impuberibus vero quibus & de statu & de bonis fit cōtrouersia, ex Carboniano edicto dat bonorum possessionem.

Bonorum possessio secundum tabulas est, quâ omnibus iure scriptis hæredibus pollicetur.

Sed & parentibus & patronis contra liberorum aut libertorum tabulas bonorum possessio datur.

Patronus est qui ex seruitute manumisit.

Operæ sunt diurnum officium.

Si autem nullæ tabulæ testamenti extabunt, & bonorum possessio neque secundum tabulas, neque contra tabulas agnita sit, ad successionem prætor vocat, primum liberos, deinde legitimos, tertio cognatos, deinde virum & vxorem.

Cognati appellati sunt quasi ex vno nati, aut vt ait Labeo, quasi commune nascendi initium habuerint.

Gradus cognationis alij superioris ordinis sunt, alij inferioris, alij ex trāsuerſo, siue à latere. Superioris ordinis sunt parētes: inferioris, liberi: ex trāsuerſo siue à latere, fratres & sorores, liberiq; eorū: sed superior quidem & inferior cognatio à primo gradu incipit: ex trāsuer-

so vero siue à latere nullus est primus gradus, & ideo incipit à secundo.

Siue tabulæ testamenti extent, siue non extent, si secundum eas vel contra eas bonorum possessionem nemo accepit, intestati datur bonorum possessio.

Intestati sunt qui cum possent testamentum facere, testati non sunt.

Intestati hi gradus vocantur: primum sui hæredes, secundo legitimi, tertio proximi cognati, deinde vir & vxor.

Sui & necessarij hæredes sunt, veluti filius filia, nepos neptisue ex filio, & deinceps ceteri liberi qui in potestate morientis modò fuerint.

Ad hæreditatem ingenuæ siue libertinæ matris admittuntur liberi ex senatusconsulto Orficiano.

Mater verò seu ingenua, seu libertina ad hæreditatem liberorum, ex senatusconsulto Tertulliano.

DE NOVI OPERIS NVNCIATIONE ET DONAT.

Nouum opus facere videtur qui aut ædificãdo, aut detrahendo aliquid, pristinam faciem operis mutat.

Nunciatio autem fit, aut iuris nostri cõseruandi causa, aut damni depellendi, aut publici iuris tuèdi gratia.

Damnum infectum est damnum nondum factum quod futurum veremur.

Aqua pluuiã est quæ de cælo cadit atque imbre excrescit, siue per se hæc aqua cœlestis noceat, siue cum alia mista.

Publicani sunt qui publico fruuntur: nam inde nomen habent: siue fisco vectigal pendant, vel tributum consequantur, & omnes qui quid à fisco conducunt, recte appellantur publicani.

Donationes plures sunt: dat aliquis ea mente ut statim velit accipientis fieri, nec ullo casu ad se reuerti, & propter nullam causam aliam facit, quàm ut liberalitatem & munificentiam exercent.

Mortis causa donatio existimatur fieri, ut ait Antistius Labeo, quæ ita fit ut morte promissoris confirmetur.

DE MANUMISSIONIBVS.

Manumissio est de manu datio.

Fideicommissaria libertas est quæ testator fidei heredis sui commisit.

Statuliber est is qui statutam vel destinatam in tempus vel conditionem habet libertatem.

Liberalis causa est quæ de libertate instituta siue quis ex seruitute in libertatem se asserat, siue ex libertate in seruitutem petatur.

DE ACQVIRENDO RERVM DOMINIO.

Dominium ius est in re corporali, quo quis de ea re, suo arbitrio disponere potest.

Possessio appellata est à sedibus quasi positio, quia naturaliter tenetur ab eo qui ei insistit.

Vsurpatio est usucapionis interruptio. oratores autem usurpationem frequentem usum vocant.

Vsucapio est adiectio dominij per continuationem possessionis temporis lege definiti. pluribus autem, ut vocantur, titulis procedit usucapio: ut pro soluto, pro em-

ptore pro hærede, pro donato, pro derelicto, pro legato, pro dote, pro suo.

DE RE IUDICATA ET INTERDICTIS.

Res iudicata dicitur quæ finem controuersiarum pronuntiatione iudicis accipit.

Confessus pro iudicato habetur.

Bonis cædi non tantum in iure, sed extra ius potest.

Tres fere causæ sunt ex quibus in possessionem mitti solet: rei seruandæ causa, legatorum seruandorū gratia, & ventris nomine.

Venire ibi bona oportet, vbi quisque defendi debet.

Quæ in fraudem creditoris alienantur, ea reuocantur prætoris edicto.

Interdicta sunt formæ atque conceptiones verborū, quibus prætor aut iubet aliquid fieri, aut prohibet.

Interdictorū quædā adipiscendæ possessionis causa cōparata sunt, quædā retinendæ, quædam recuperandæ.

Exhibere est materię ipsius apprehendendę copiam facere.

Restituere est in pristinum statum reducere.

Vi factū videri quintus Mutius scripsit, si quis cōtra quàm prohiberetur fecerit.

Clam facere videri Calsius scribit eum qui cælauit aduersarium, neque ei denūciauit si modo timuit eius controuersiam, aut debuit timere.

Precarium est quod precibus petenti vtendum cōceditur tandiu quandiu is qui concessit patitur.

DE EXCEPTIONIBVS.

Exceptio dicta est quasi quædā exclusio quæ inter-

poni actioni cuiusq; rei solet, ad excludendū id quod in intentionem condemnationem ve deductum est.

Replicationes nihil aliud sunt quàm exceptiones, & à parte actoris veniunt: quæ quidē ideo necessariae sunt, vt exceptiones excludant. vel hoc modo,

Exceptio est conditio quæ modo eximit reum dānatione, modo minuit damnationem.

Replicatio est cōtraria exceptio & quasi exceptionis exceptio.

Exceptiones aut temporales sunt & dilatoriae, aut perpetuae atque peremptoriae.

Temporales sunt quæ non semper locum habent, sed euitari possunt, qualis est pacti, conuenti tēporalis.

Perpetuae atq; perēptoriae, quæ sempea locū habēt, nec euitari possunt, qualis est rei iudicatae, doli mali.

Præscriptio vulgo definitur exceptio ex tempore causam trahens.

DE ACTIONIBVS ET OBLIGATIONIBVS.

Nihil aliud est actio quàm ius quod sibi debetur iudicio persequendi.

Actionū genera sunt duo, in rem, quæ dicitur vindicatio: & in personam, quæ conditio appellatur.

In rem actio est per quam rem nostrā quæ ab alio possidetur petimus, & semper aduersus eum est qui rem possidet.

In personam actio est, qua cum eo agimus qui obligatus est nobis ad faciendum aliquid vel dandum, & semper aduersus eundem locum habet.

Actiones quædam ex contractu, quædam ex peccato, quædam in factum sunt.

Ex contractu, quoties quis lucri sui causa cum aliquo contrahit.

Ex peccato, quoties ex eo teneri quis incipit, quod ipse admisit.

In factum, qualis datur patrono aduersus libertum.

Omnes actiones aut ciuiles dicuntur, aut honorarię.

Obligatio est iuris vinculũ quo necessitate adstringimur alicuius rei soluendæ secundum nostræ ciuitatis iura.

Obligaciones aut ex contractu nascuntur, aut maleficio, aut proprio quodã iure ex variis causarũ figuris.

Obligaciones ex contractu, aut re contrahuntur, aut verbis, aut consensu.

Verbis obligatio contrahitur ex interrogatione & responsione, cum quid dari fieriue nobis stipulamur.

Stipulatio est verborum conceptio quibus is qui interrogatur, daturum facturũ ve quod est interrogatus respondet.

Satisacceptio est stipulatio quæ ita obligat promissorem, vt ad promissores quoque ab eo accipiantur qui idem promittant.

Stipulationum quædam in dando, quædam in faciendo consistunt: & harum omnium quædam partium præstationem recipiunt, quædam non recipiunt.

Stipulationum aliæ iudiciales sunt, aliæ prætoriæ, alię cõuentionales, alię cõmunes, prætoriæ & iudiciales.

Iudiciales sunt quæ à mero iudicis officio proficiſcuntur, veluti damni infecti.

Conuentionales, quæ ex conuentione reorum fiunt.

Cômunes sunt ſtipulationes, veluti rem ſaluam fore pupillo.

Qui ſtipulatur, reus ſtipulandi dicitur, qui promittit reus promittendi habetur.

DE FIDEI VSSORIBVS ET NOUATIONIBVS ET SOLVTIONIBVS.

Fideiubere eſt pro alterius debito fidẽ ſuã obligare.

Nouatio eſt prioris debiti in aliam obligationem vel ciuilem, vel naturalem transfuſio atque tranſlatio.

Delegare eſt vice ſua alium reum dare creditori, vel cui iuſſerit.

Verborum obligatio aut naturaliter reſoluitur, aut ciuilitèr.

Naturaliter, veluti ſolutione, aut cum res in ſtipulatum deducta ſine culpa promiſſoris in rebus humanis eſſe deſiit: ciuilitèr, veluti acceptilatione, vel cum in eandem perſonam ius ſtipulantis promittentiſq; deuenit.

Solutionis verbum pertinet ad omnem liberationem quoquo modo factam.

Acceptilatio eſt liberatio per mutuã interrogacionem qua vtriuſq; contingit ab eodem nexu abſolutio.

DE PRETORIIS STIPVLATIONIBVS.

Pretoriarum ſtipulationum tres ſunt ſpecies, iudiciales, cautionales, & cômunes. Iudiciales ſunt quæ propter iudiciũ interponuntur, vt ratũ fiat, vt iudicatum ſolui.

Cautionales quę instar actionis habent & vt sit no-
uatio intercedunt, vt ratam rem habere.

Cōmunes sunt quę fiunt iudicio sistendi causa.

Stipulatione rē pupilli saluam fore tenetur tutor,
& qui pro tutore negotia gessit, & eorum fideiussores.

Indicatū solui stipulatio tres clausulas in vnū colle-
ctas habet, de re iudicata, de re defēdēda, de dolo malo

Rem ratam haberi, hoc est comprobare agnoscere-
que quod actum est à falso procuratore.

DE PRIVATIS DELICTIS.

Priuatum delictum est quo nobis aliquid dari pro
maleficio in nos commissio petimus, quale est furtum,
iniuria.

Furtum est contrectatio fraudulosa, lucri facien-
di causa, vel ipsius rei, vel etiā vsus eius possessionisve,
quod lege naturali prohibitum est.

Furtorum duo genera sunt, manifestum & nec ma-
nifestum.

Iniuria est id omne quod non iure fit.

Extraordinaria crimina appellatur, propterea quòd
extra ordinem puniuntur.

Abigei sunt qui pecora ex pascuis, vel ex armentis
subtrahunt.

Preuaricator est quasi varicator, qui diuersam par-
tem adiuuat prodita causa sua.

Si quis alienam hereditatem expilauerit, per accu-
sationem expilatę hereditatis coercetur.

Quod in priuatis iudiciis est de dolo actio, hoc in

criminibus stellationatus prosequutio.

Eam popularem actionem dicimus quæ suum ius populo tuetur.

DE PVBLICIS IVDICIIS.

Publica iudicia sunt quæ ex legibus publicorum iudiciorum veniunt. vt ex lege Iulia maiestatis, Iulia adulterij, Cornelia de sicariis & veneficiis, Pompeia parricidij, Iulia peculatus. Cornelia de testamentis, Iulia de vi publica, Iulia de vi priuata, Iulia ambitus, Iulia de annona, Fabia de plagiariis.

Tergiuersari est in vniuersū ab accusatione desistere.

Quæstio est veritatis per tormenta indagatio.

Pœna est noxę vindicta: & sunt pœnæ, quæ aut vitam adimunt, aut seruitutem adiungunt, aut ciuitatem auferunt, aut exilium, aut coercionem corporis continent, aut damnum cum infamia, aut dignitatis alicuius depositionem, aut alicuius actus prohibitionem.

DE APPELLATIONIBVS.

Appellatio est, qua per prouocationem ad superiorem iudicē prioris sententiæ extinguitur pronūciatio.

Fiscus est pecunia publica.

Postliminium est ius amissæ rei recipiendæ ab extraneo, & in statum pristinum restituendæ inter nos & liberos populos, regesq; moribus, legibus cōstitutum.

Municeps est, vt ait Aelius Gallus, qui municipio liber natus est.

Incola qui in aliquā regionē domiciliū suū cōtulit.
Decuriones quidā dictos aiunt, ex eo quod decima

pars eorum qui in colonias deducerentur, consilij publici gratia conscribi solita sit.

Munus aut publicum est, aut priuatum.

Publicū munus est quod in administranda republicum sumptu sine titulo dignitatis subimus.

Munerum ciuiliū quædam personalia sunt, quædam patrimoniorum, quædam mista.

Personalia sunt, quæ animi prouisione & corporalis laboris intentione, sine aliquo gerentis detrimento perpetrantur.

Patrimoniorum quæ sumptibus patrimonij & damnis administrantis expediuntur.

Mista munera sunt *δυναστέια, εὐνοστέια*. nam & corporale ministerium gerunt, & pro muneribus defunctorum, fiscalia munera resarciunt.

Pactum est duorum consensus atque conuentio.

Pollicitatio offerentis solius promissum.

Bona nostra sunt, non solum quæ dominij nostri sunt, sed etsi bona fide à nobis possideantur: vel si superficiaria sint, & si quid est in actionibus, petitionibus persecutionibus. Nam hæc omnia in bonis esse videntur.

Regula est quæ rem quæ est breuiter enarrat, non vt ex regula ius sumatur, sed vt ex iure quod est, regula fiat.

EXCVDEBAT GV. MORELIVS,
PARISIIS, M. D. LIIII.

 Ultra & varia artium genera à veteribus inuenta & descripta sunt, quibus suam dignitatem hominum genus à brutorum animantium inertia facile vindicaret. Harum aliæ in nudis inanimsque & ad humanâ societatem cõstituendam excogitatis operibus constitere: aliæ non vltra rerum cõtemplationem hominisque naturam suas præceptiones protulere: aliæ rerum diuinarum scientiam vmbra tantum & verborum inuolucris attigere: sed ita vt ab his veræ sapientiæ studium haurire nemo posset. Iuris canonici disciplina, & religionis constitutione, & rerum sacrarum cognitione cæteris antecellit. Cuius studium cum & dignitate præstans & quotidiano rerum forensium vsu sit necessarium, plerique tamen lumen ni fallor, aut politioem ornatum desiderantes auersantur. Quamobrem omnibus in vnum coactis huius artis disputationibus, earum definitiones explicavi, vt quàm commodissime cuiusque verbi vis & rei natura euolueretur. Cumque omne ius pontificium, in duo præcipua volumina veteres scriptores contulerunt, quorum alterum Pandectis, alterum Codici nõ inepte assimilari possit, Decretales epistolas tanquam futuri operis simulacrum & exemplum proposui, vt ab his faciliorem ordinem transferrem, & me com-

modiorem studiosis præberem explicatorem.

DE PARTIBVS IVRIS PONTIFICII
EARVM QVE DEFINITIONIBVS.

Ecclesiasticum ius quod vulgò canonicum, ab alijs pontificium nūcupatur, duobus primū, mox alijs superadditis tribus libris illius authores descripsēr, à Gratiano Decretum, à Gregorio Decretales epistolę, à Bonifacio Sextus, à Clemente vulgò dictæ Clemenţinæ, ab Ioanne Extrauagantes emanarunt.

Decretum est sententia Pontificis, aut concilij, aut cuiusvis ecclesiastici scriptoris Christianorum auctoritate cōfirmata. Canon interdum seu regula dicitur. tribus constat, distinctione, causa, & consecratione.

Distinctio est sectio seu separatio quam Græci *ἄνω* vocant.

Causa est, cum certarum personarum, temporum, cæterarūque circumstantiarum interpositione, Græci *ἁπόθεν* vocant. ad causam refertur quæstio quæ est dubitabilis propositio.

Consecrare est simul sacrare.

Decretalis epistola est pontificis ad alicuius relationem de re dubia constitutio.

DE PONTIFICIIS CONSTITVTIO
NIBVS, ORDINIBVS ET DIGNI-
TATIBVS ECCLESIASTICIS.

Fides Catholica est vnum Deū in trinitate & tri-

nitatem in vnitare venerari.

Constitutio est quod pontifex statuit.

Rescriptum est quod ob alicuius relationem vel gratiam à pontifice emittitur.

Consuetudo est ius moribus vtērium approbatū.

Postulatio est qua minus idoneus sibi gratiam ad beneficium consequendum fieri postulat.

Electio est per quam aliquis ad præfecturam seu ecclesiasticam communicationem vocatur.

Trāslatio est ecclesię autoritate pōtificis mutatio.

Pallium est insigne & ornamentū Archiepiscopi.

Renunciatio est celsio iuris sibi competentis.

Negligentis prælati vices aut superior, aut substitutus supplere potest.

Sacri ordines quatuor temporibus conferri debēt.

Ad quos promoueri nullus potest, quin de illius cōditione ab archidiacono sit inquisitum.

Excommunicatus aut qui episcopatu renunciat, sacros ordines conferre non potest.

Minor quatuordecim annis ecclesię præficiendus non est, similiter qui aut doctrina, aut moribus est indignus.

Sacra vñctio aliter pontifici, aliter principi datur.

Sacramenta dicuntur, quia sub regimento corporaliū rerum diuina virtus secretius salutem operatur.

Sacramenta iterari nō debent.

Nō promouentur ad sacros ordines filij presbyterorum, serui, Reipub. debitores, corpore vitati, dig-

mi, id est duas vxores habentes, clerici peregrini.

Archidiaconus princeps seu primus diaconus.

Diaconus sacerdotum minister, hypodiaconus diaconorum minister.

Archipresbyter est presbyterorum primus seu princeps. horum alii urbani sunt, alii vicani.

Primicerius qui disciplinae & custodiae diaconorum ceterorumque insistit.

Sacrista est qui rerum sacrarum custodiam habet.

Custos est domus dei minister.

Vicarius est, qui personis & ecclesiis deseruit.

Delegatus est qui accepta à pontifice potestate iudicat.

Legatus Romani pontificis, alius Cardinalis qui vulgo à latere, alius prouinciam commissam habens, alius qui à uulgaribus natus dicitur.

Ordinarius iudex est, qui ordinario suoque iure iudicandi potestatem habet.

Interest cuiuscunque iudicis patronos litigantibus dare.

Dignitatum & honorum gradus quidam sunt quibus minus honoratos honoratioribus parere diuina lex & humana æquitas suadet.

Induciae quas treugam vocant, sunt securitas ex belli ad praestitutum tempus dilatione.

Pactum ut huius iuris auctores definiunt, est inter partes ex pace conueniens, scriptura, legibus, ac moribus comprobata.

Transactio est de re dubia & lite incerta pecuniæ aut alterius rei interuentu pactio.

Clericus in forensibus causis prohibetur postulare.

Per procuratorem ei agere licet, qui suis causis non potest adesse.

Syndicus est qui reipub. aut vniuersitatis seu collegij res gerit.

In integrum restituere est honoribus ordini ceterisque omnibus restituere.

Alienatio est omnis contractus per quem rei dominium transfertur, quæ si ad mutandum iudicium fiat, eo tamen iudicio non liberat.

Arbiter est quasi iudex litigantium consensu certa pœna electus.

DE IUDICIIS ET IIS QUAE AD

IUDICIUM PERTINENT.

Iudicium est iuris & iniuriæ diiudicatio.

Forum est vniuersitas agrorum intra fines cuiusque iudicis.

Libellus est inscriptio actoris intentionem comprehendens.

In mutua petitione iudicis est vtriusque causam sua sententia determinare.

Litem contestari est litem in iudicium deducere.

Lite non contestata testes interrogari non debet. nam nemo de suo iure ante iudicium respondere cogitur.

Iuramentum calumniæ est, quo quis se nihil calu-

mniose facturum affirmat.

Dilatio vt ait Donatus, est diei prolatio.

Ferię quasi festę vt author est Sextus Pompeius Festus. sic enim dicti dies in quibus quies seu cessatio ab opere esset.

Ordo cognoscendarum causarum is est, vt de exceptione rem principalē perimente primū cognoscatur.

Plus petitur causa, re, loco & tempore.

Causa proprietatis & possessionis eodem iudicio possunt terminari.

Ante omnem contentionem possessio ablata restituenda est.

Cōtumax est qui tribus propositis edictis, vel vno pro tribus euocatus presentiam sui facere contemnit.

Missus in bonorum possessionem per lapsum anni rei possessionem acquirit.

Lite pendente possessio reo auferenda non est.

Sequester dicitur apud quem plures eandem rem de qua controuersia est, deposuerunt.

Confessio in iudicio facta nocet confesso.

Probare generaliter est rationibus aut instrumentis rei dubiæ fidem facere. Proprie autem probatio id omne est quod ab aliqua re externa sumitur ad faciendam fidem, qualia sunt testes, instrumenta, iusiurādū.

Testimonium seu attestatio, est oratio illud quod dicitur ita esse confirmans.

Ad testimonium etiam inuitus compellendus est.

Instrumentum est scriptura causam instruens.

Præsumere est sine probatione aliquid p̄ vero habere.

Iurare hic vulgo definiunt esse aliquid de teste dicere.

Testis per exceptionem criminis à testimoniorepellitur.

Aduersus ecclesiam minor præscriptio quam quadraginta annorum non admittitur, aduersus Romanam centum annorum.

Sententia est pronuntiatio iudicis absolutionē aut condemnationem continens à qua appellari potest.

Toties appellare quis potest, quoties se prægrauari putat, aut iudicem suspectum habet.

Peregrinantium res pontifex protegit.

Confirmatio quā alqs cōtra ius obtinuit irrita est.

DE CLERICIS EORVMQVE CONTRACTIBVS ET SACRAMENTIS.

Clerici dicti, vt inquit diuus Hieronymus, vel quia de sorte domini, vel quia dominus ipse fors id est pars clerici est: à rebus autem indecoris omnique inhonesto ornatu clericus abstinere debet.

Clericis prohibitū est ne cū mulierib⁹ cohabitent.

Clericus matrimonium contrahens, ab ecclesiastica dignitate remouetur.

Clericus ab ecclesia absens, id est non residens, beneficio spoliatur, nisi studiorum causa, aut alia legitima sit immunis.

Præbenda est fructus, seu redditus qui canonicis ob functionem in ecclesia præstatur.

Non obstat valetudo, quin beneficiarius integros beneficij sui fructus percipiat.

Instituere est statuere eum qui beneficio aut ecclesie præficiatur.

Beneficia priusquam vacent conferenda non sunt, ne sit futurae successionis expectatio.

Si sedes episcopi vacet, neq; innouari aliquid, neque beneficium in quo ius habet, conferri potest.

Vendere aut alienare episcopus nihil potest, nisi clericorum illius ecclesie conuentu subscribente & consentiente.

In clericorum certe ecclesie conuentu que vulgo capitulum vocant, maior pars minori præponderat.

Lateranensi concilio prohibitum est, ne quis conferens beneficium, illius partem suis v'sibus retineat.

Nulli licet rem ecclesie immobilem alienare.

Alienationis autem verbum continet conductionem, donationem, v'editionem, permutationem, emphyteuticum, perpetuum contractum.

Precaria appellatur ab authoribus huius artis, contractus quo alicui res in quinque annos precibus vtè da datur.

Comodatarius de leuissima etiam culpa tenetur.

In dolo est depositarius, si rebus suis saluis existentibus depositas amisit.

Venditor ultra dimidiam iusti precij circumuen-

uentus agere potest vt aut res sibi restituatur, aut iustū precium suppleatur.

Locari decimarum prouentus possunt: locationē autem superueniens sterilitas ipsa æquitate minuit.

Beneficiorum permutatio iure pontificio permisa est, & si quis in ea deceptus est, restituitur.

Feudum ius est in re immobili ob militare obsequium tradita.

Res ecclesiastica pignori dari nisi iustissima vrgeat necessitas, non potest.

Religiosi fideiubere prohibētur: cæteri clerici, si fideiusserint, obligantur.

Qui beneficio succedit, æs ob vtilitatem ecclesiæ contractum soluere tenetur.

Ecclesiæ donans sibi præstandi legem ac necessitatem imponit.

Peculium est patrimonium clericorū, vel id quod clericus separatum habet à rationibus ecclesiasticis.

Testamētū pie factū duobus cōfirmatur testibus.

Intestatis clericis succedit ecclesia.

Sepulchrū est vbi corp^o ossa ve hominiscōdita sūt.

Paroecia definiri potest locus populū alicui ecclesiæ assignatum comprehendens, à verbo παροικεῖν id est incolere, vnde παροικος. non inepte etiam ex vulgi sententia parochia dici potest ἀπὸ τῆς παροχῆς id est à largitione.

Decima ius est decimæ portionis omnium fructuū à beneficiario consequendæ.

Regularis est qui se paupertate, castitate, obsequio,

cæterisque monasticis votis obstrinxit.

Coniugatus monasticæ vitæ se addicere non potest, nisi vxor continentiam sibi indixerit.

Côuersum à Iudaismo in Christianam fidẽ liberi patrem sequuntur.

Votum est promissio facta deo, vel vt ait Cicero, sponsio qua obligamur deo.

Monachi neque precio recipi, neque peculium habere debent.

Religiôsæ domus omniâque pia loca episcopi auctoritati subsunt.

Ecclesias, seu vt vocât, capellas regere monachi nõ debent, sed qui ab episcopo sunt instituti.

Patronus est in iure pontificio, qui erexit, dotauit vel fundauit ecclesiam.

Exactio est tributum quod extra ordinem à parochianis præstatur.

Ecclesia est Christianorum cõuëtus: obtinuit autẽ iure põtificio vt pro loco in quem Christiani religionis causa conuenirent, vsurparetur.

Mssæ sacrificium nomen habet ab oblatione. hoc enim verbo Hebræi oblationem significant. semel autem hoc sacrificium in die peragere sacerdos debet.

Eucharistia est panis & calicis sacramentum.

Baptismus est character animo impressus per exteriorem hominis ablutionem, certa verborum forma conceptam.

Quo sacramento carens ad ordines promoueri nõ potest, & si promouetur, characterẽ sacri ordinis nõ

recipit.

Chrisma vt author est Innocentius, à Christo dicitur, cuius & sacrae eucharistiae aliorumque sacramentorum summa esse debet & diligens custodia.

Sanctorum ac diuorum numero adscribi quis non potest, sine Romani pontificis autoritate.

Ieiunium est abstinētia à cibis, Christi exemplo, ecclesiae autoritate confirmata.

Mulier post partum ab ingressu templi non prohibetur, quanuis olim prohibuerit Moses.

Beneficarij & ceteri qui ecclesijs praesunt, eis reficiendis sunt obnoxij.

Ecclesiae ab hospicio ceterisque oneribus sunt immunes.

Negocium seculare est actus rei alicuius secularis clericis interdictus.

DE SPONSALIBVS, NVPTIIS ET CAVSIS QVAE NVPTIAS IMPEDIVNT.

Qui de matrimonio contrahendo conuenerunt ad praestitam fidem seruandam, sunt compellendi.

Despondere inpuerē filium pater cui vult potest.

Clandestine desponsationis probatio viro incūbit.

Contrahens cum duabus adherere primae debet.

Matrimonium per conditionem contractum ante conditionis euentum non confirmatur. ;

Diaconatus & hypodiaconatus, item votum solēne matrimonium impediunt.

Canonib⁹ prohibitum est, ne quis eam sibi matri-

36
 monio adiungat quam polluit adulterio.

Superueniente lepra non dirimitur matrimoniū.

Coniugium seu connubium est vxoris iure ducendæ facultas, quam seruus inuito domino habet.

Liber est siue quis nascatur ex libera, siue ex libertina muliere.

Cognatio sacra seu spiritalis est quæ per sacri fontis abluionem contrahitur.

Cognatio ciuilis seu legitima est quæ per ciuilem modum veluti per adoptionem contrahitur.

Consanguinitas superueniens matrimonium iam contractum non dirimit: aliud de sponsalibus dicendum est.

Consanguinei sunt qui sanguine inter se connexi sunt: nuptiæ autem intra quartum gradum consanguinitatis iure pontificio prohibentur.

Affinitas est personarum qualitas, quæ citra cognitionem nobis ex nuptijs coniunguntur.

Frigiditas aut aliud quoduis naturale obstaculum matrimonium remoratur.

Contra interdictum ecclesiæ contrahentibus pœnitentia imponitur.

Naturalis fili⁹ subsequēte matrimonio fit legitim⁹.

Et accusatores, & testes in matrimonio consanguinei esse possunt.

Diuortiū duobus modis contingit. aut enim ita distrahitur matrimonium vt ad aliud migrare possint, vt propter frigiditatem: aut ita distrahitur, vt ad alias migrare non queant nuptias, vt propter adulterium.

Sicut dos soluto matrimonio ad mulierem, sic donatio propter nuptias ad virum redit.

Ad secundas nuptias conuolans benedici à sacerdote non debet.

DE ACCVSATIONIBVS ET POENIS
ECCLESIASTICIS.

Accusator vt huius iuris authores definiunt, est qui ad causam vocat eum quem appellat.

Calumniator ab officio priuatur, & pro criminis obiecti qualitate plectitur.

Simonia est studium rei sacræ aut emendæ aut vendendæ, dicta à Simone mago.

Episcoporum vices aut ecclesiarum administrationes pretio addici nõ debent, secus in fructibus.

In ecclesijs præficiendi sunt qui clericos egentes sine precio erudiant.

Iudæis & Sarracenis Christianorum commerciũ interdicitur

Hæreticus vt author diuus Augustinus, est qui alicuius temporalis commodi vel maxime vanæ gloriæ principatusque sui gratia, falsas vel nouas opiniones vel gignit, vel sequitur.

ῥίσμα à Græcis dicitur scissura. quisquis itaq; per errorem aut confictam hæresin se ab ecclesiæ corpore quasi abscondit & separat, schismaticus appellatur.

ἄποστατης à Græcis dicitur, Latine desertor, quo nomine iure canonico significatur is qui à religionis voto aut ordine ecclesiastico recessit.

Parentibus qui filios seu sponte seu fortuito occiderunt, pœnitētia pro criminis conditione ac circumstantia imponitur.

Infans à patre vel eo consentiente expositus, patria potestate liberatur.

Si quis hominem spōte & per insidias necarit, mortis supplicio afficitur.

Qui in publicis spectaculis seu certaminibus quæ vulgares torneamenta appellant, occubuerit, ecclesiasticæ sepulturæ honore caret.

Duellum est duorum certamen : in quo clericus pugnans ab ordine deponitur.

Sagittarum vsus aduersus Christianos sub anathemate prohibetur.

Adulterium in nupta admittitur, stuprum in vidua aut virgine.

Raptor est fur manifestus.

Qui hominē furatus eundem vendiderit, capite plectitur.

Quæuis vsura iure canonico prohibita est : adeo vt scenerator manifestus à communione altaris & ecclesiastica sepultura arceatur.

Falso crimine tenetur & qui veritatem occultat, & qui mendacium dicit.

Sortilegi sunt, vt definit Gratianus, qui sub nomine fictæ religionis per quasdam sortes diuinationis scientiam profitentur.

Collusio, vt definiunt iuris canonici interpretes, est latens & fraudulenta conuentio inter actorem & reū.

Impuberes in omnib⁹ criminib⁹ excepto adulterio deliquere putatur, leuius tamē puniuntur quā puberes.

Clericis venatio est inhibita.

Clericus percussor aut Episcopus formidari, volēs coercendus est.

Maledicens Romano episcopo, à temeritate est compescendus.

Clericus excommunicatus contra interdictum, ecclesie ministrans auellitur ab ecclesia.

Clericus ad sacros ordines non promotus, si usurpare sacros ordines attentarit, promouendus non est, sed ab ecclesie auellendus.

Defectuose, vulgo per saltum, promoueri dicitur qui non per omnes inferiores ordines ad presbyterij dignitatem ascendit.

Furtiue ordines suscepisse dicitur, qui sine doctrinae inquisitione, & cæ lato ac ignorante episcopo suscepit.

Episcopus & quisquis alius ecclesie præest, exactio nibus aut alijs onerib⁹ subditos opprimere nō debet.

Post noui operis nunciationem siue ecclesia, siue quid aliud sit ædificatum, demoliendum est.

Priuilegia, vti definiunt authores huius iuris, sunt leges priuatorum, quasi priuatæ leges. nam priuilegiū dictum est eo quod in priuato feratur.

Purgatio canonica est qua quis innocentem se forma à canonibus instituta probat.

Purgatio vulgaris est, qua quis innocentem se probat, aut duello, aut alia re, cuius fortuitus est euētus, ca

nonibus prohibita.

In iniuria operę & impensę in medicos præstan-
dę sunt: in damno & pauperie, æstimatio.

Pœna est, vt inquit diuus Augustinus, læsio quę
punit vindicans quod commisit. In iure autem cano-
nico varia pœnarum genera definita sunt. Nam & à
sacris summouent, & hominum consuetudine inter-
dicunt: excommunicationem vulgo appellant. aut
presbyterii sacramento soluūt & quasi exauthorant,
degradationē vulgo dicunt: aut à ministerio seu ad-
ministracione arcent, aut omnium locorum interdi-
cunt, & in monasterium veluti in insulam relegāt, aut
in carcerem coniiiciunt, & cæterę his similes.

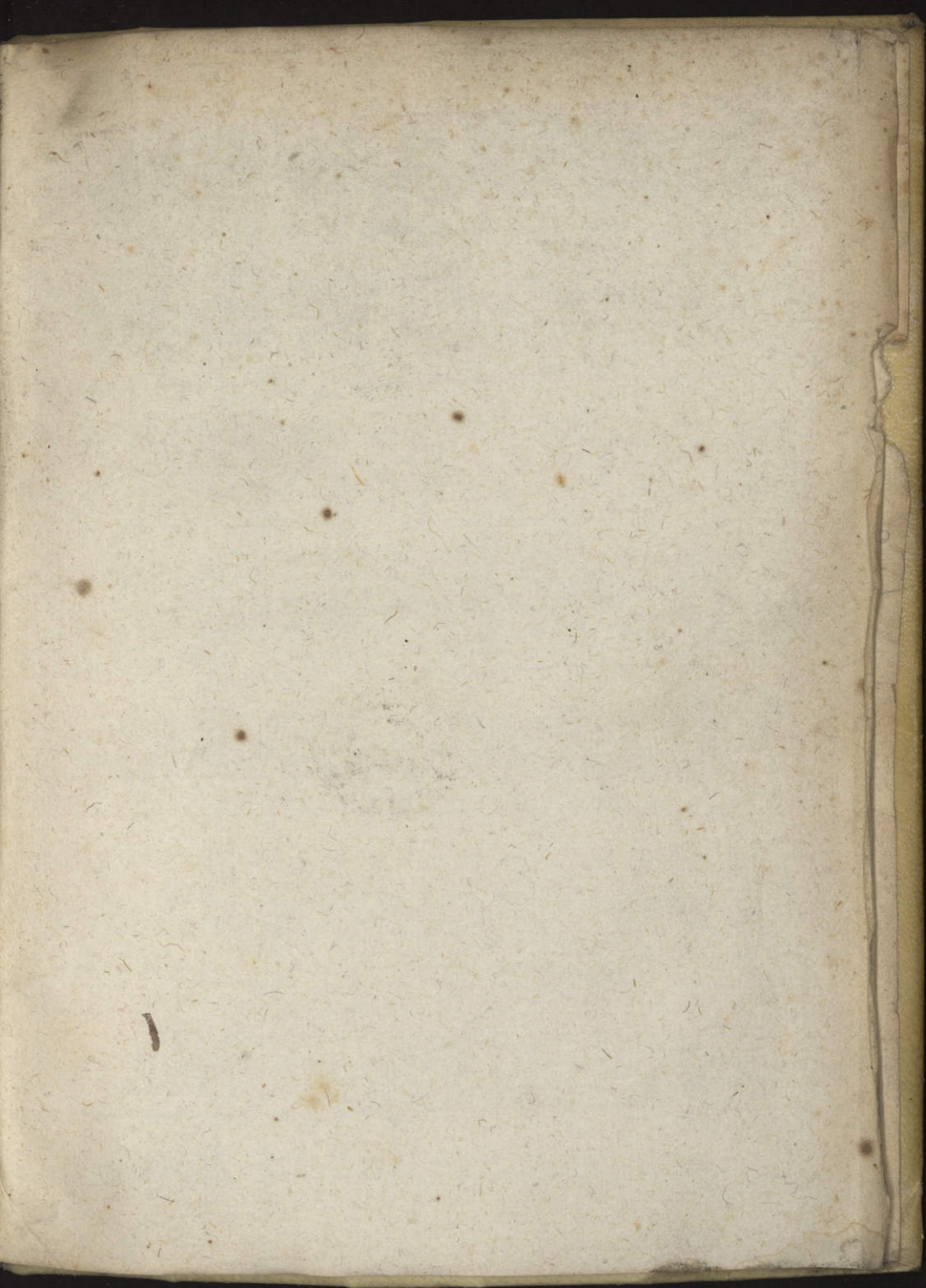
Pœnitētia, vt definit diuus Augustinus, est quædã
dolētis vindicta puniēs in se quod dolet commisisse.

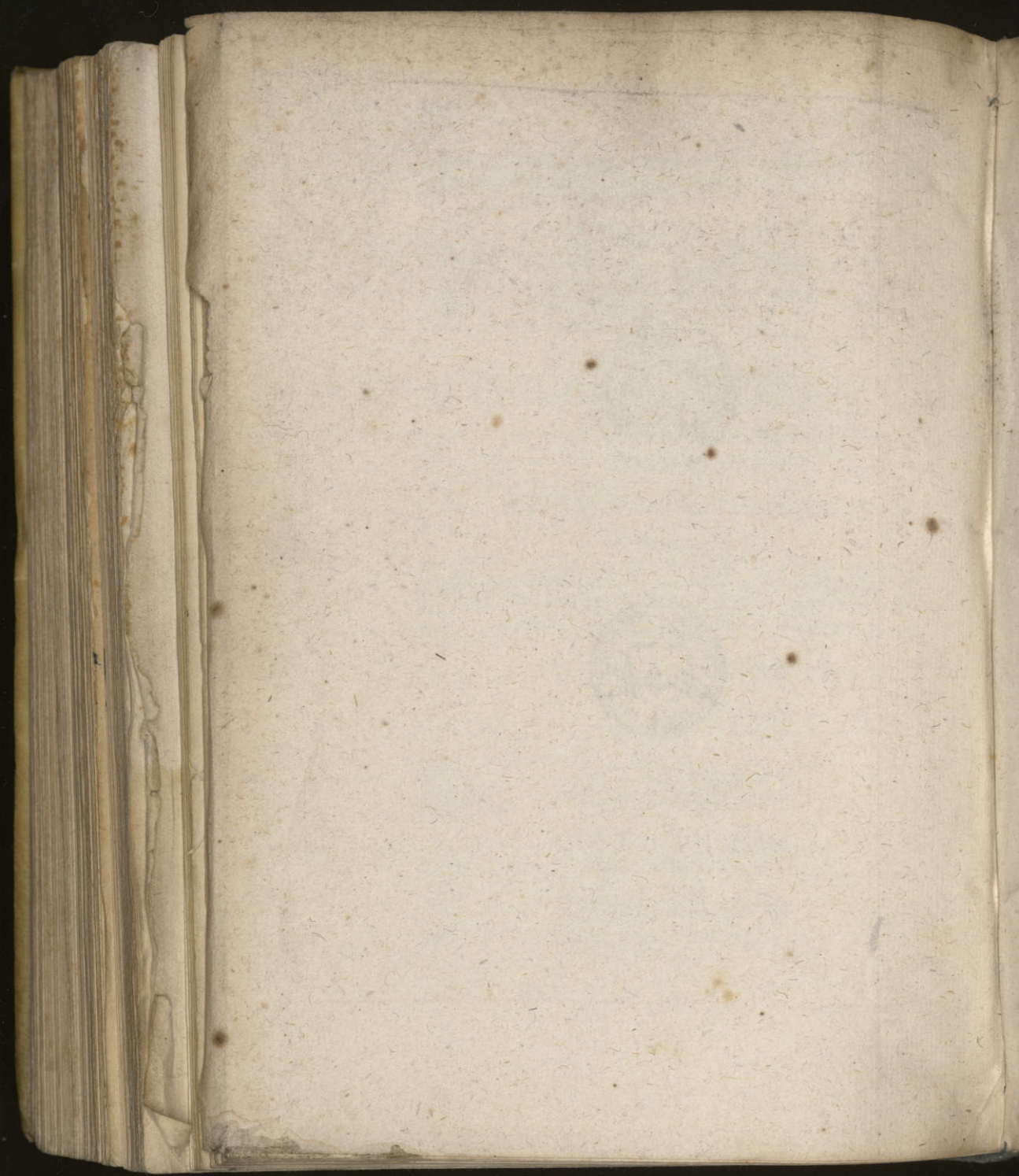
Excommunicatio, vt ex Ioanne pontifice scribit
Gratianus, differt ab anathemate: quod excommunica-
tio à fraterna societate, anathema ab ipso Christi cor-
pore rescindit.

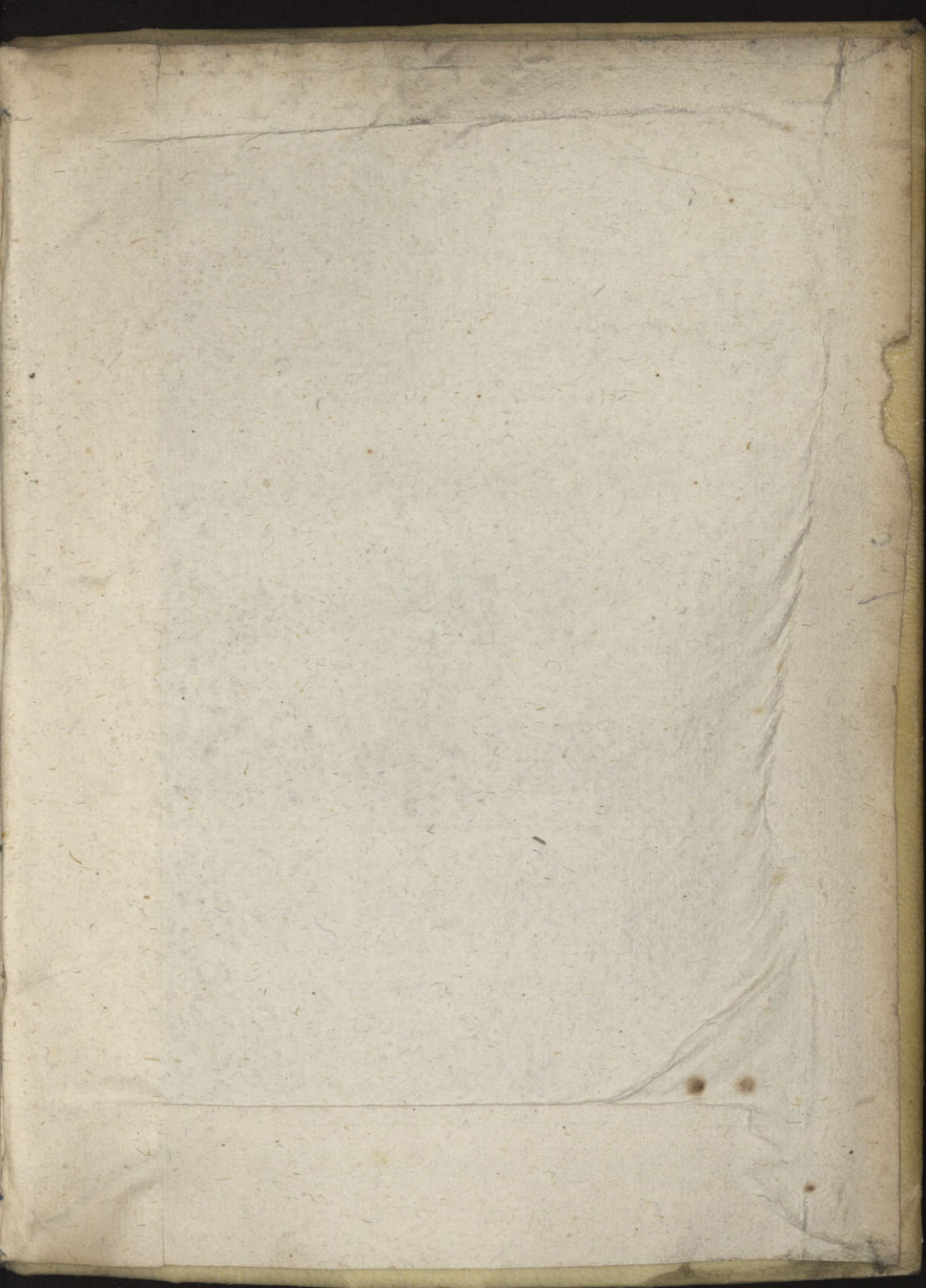
Nouale est vt definit D. Hieronymus, ager nūc pri-
mum præcisus.

Omnis res per quascunque causas nascitur, per eas-
dem dissoluitur.

A
C
R
M
C
D
P
I

